

Broekman had er toe bijgedragen dat BI op een goede grondslag was geplaatst, maar hij was toch niet een man die de nodige *pushing power* had. BI, aldus Sanders, 'was eigenlijk sukkelende, totdat majoor Somer is gekomen; die heeft de zaak op poten gezet.'¹ Broekman, zei d'Aulnis, 'werd door niemand au serieux genomen'² – daarbij kan van belang geweest zijn dat Broekman geen eigen ervaring had op spionagegebied en Somer, een beroepsmilitair, bij GS III had gewerkt en anderhalf jaar lang in Noord-Brabant een spionagegroep had geleid. Ook was Broekman hartpatiënt. Somer was er de man niet naar om zijn opinie over Broekman onder stoelen of banken te steken. Hun disputen gingen dan bovendien over kwesties waarmee mensenlevens gemoeid waren – het kwam tot hevige ruzies tussen de chef en zijn naaste medewerker. In maart '43 moest Broekman rust nemen, in juli werd hij ook formeel als hoofd van BI door Somer vervangen; hij werd nadien adviseur van minister van Lidth voor alle kwesties die op het terrein van BI lagen. Wij nemen aan dat hij (hij was een verstandig man) goede adviezen uitgebracht heeft, maar BI moeten wij zien als de creatie niet van hem, maar van Somer.

★

'Ik zal de laatste zijn', zei Somer begin '50 tegen de voorzitter van de Enquêtecommissie, mr. L. A. Donker, die hem samen met de Tweede Kamer-leden freule C. I. Wittewaal van Stoetwegen, mr. H. A. Korthals en Th. J. M. Koersen verhoorde,

'om gemaakte fouten te ontkennen. Ik heb gedurende de oorlog ontzettend hard gewerkt; ik heb iedereen de helpende hand toegestoken en iedereen heeft van mij de grootst mogelijke medewerking ondervonden, maar men moest niet op mijn gebied komen, dan werd ik gevaarlijk, met wie ik ook te doen had, of het nu de heer van Heuven Goedhart, de heer Gerbrandy of de koningin was, want daarmee hebben we ook keet gehad.'

Freule Wittewaal: 'Nou, nou, nou, nou . . .'

Somer: 'Ja freule, absoluut.'

Freule Wittewaal: 'Men spreekt toch niet zo over de koningin dat men zegt: 'ik heb keet met de koningin gehad.''

Somer: 'Jawel.'³

¹ Getuige R. E. Sanders, a.v., p. 1595. ² Getuige P. L. d'Aulnis de Bourouill, a.v., p. 657. ³ Getuige J. M. Somer, a.v., p. 1886.